

Jubileumsåret 2010

I år firar Medlemsbladet genom att ägna 4 sidor åt tillbakablickar i varje nummer. Formellt bildades föreningen 1991, men idén växte fram under arbetet i studiecirkeln 1990 och planeringen för de första dagarna var igång redan 1990.

Föreningen firade år 2000 10-årsjubileum.

Båtbyggeri på Svartvik

Hantverkstradition, doften av tjära och drev ger idag nytt liv i Svartvik. På Svartviks byggdes 34 fartyg i mitten på 1800-talet. De seglade på de sju haven. Idag byggs åter båtar på Svartvik, låt vara i betydligt mindre skala än då man seglade till Australien och fjärran östern. Kursansvarig för båtbyggerlinjen, Göran Rinander, känner det som om han kommit hem. Under Svartviksdagarna visade man upp en del av båtbyggeriet. Göran kommer att samarbeta med Svartviksdagarna för att utveckla verksamheten. Funderingar finns på kortare kurser i repslageri och smide.

Båtbyggerlinjen är en filial till Ålsta folkhögskola och rektor Stig Martinsson har sagt till media när flytten till Svartvik gick igenom. ”Det vi håller på med är ju starkt förknippat till kultur. Det är båtbyggerikonst med gammal teknik. Eleverna både tittar på hur gamla båtar såg ut och

Läs mer på sidorna 5 - 8.

Göran Rinander framför en av båtarna som byggs vid båtbyggerlinjen i verkstaden. Foto: Kenth Wiklund

restaurerar gamla båtar i utbildningen, så jag tycker det här passar utmärkt” (ST 29 maj-10).

Utbildningen sker i den gamla Verkstadslokalen och utställningen med modellen över Svartvik har flyttat till Stallet där pappersmakaren Gunnar Bergström höll till. Gunnar flyttade med sitt pappersbruk hem till Backe i Jämtland.

Det finns alltid en bra anledning att komma till Svartviks industriminnen

Ordförande Ulrika får Bricken på Svartvik signerad. Kyrkstugan blev överfull under Svartviksdagarna när Vibeke berättade om sin andra bok om Bricken. Foto: Fredrik Näslund

Ja så var de över, årets viktigaste dagar för oss Svartviksfolk. Det är mycket saker som ska förberedas och fixas så där innan, och man är alltid lika nervös att det ska bli hällregn och att besökarna ska utebli. Nu vet vi, visserligen kom det en del regnstänk och temperaturen nådde aldrig riktigt över 11 graderstreck, men besökarna kom och de såg ut att trivas rejält. Vi försöker att varje år sträva efter bredd i aktiviteter, med både lokalhistoria och andra aktiviteter. Ett mål är att också locka barnfamiljer så det får en positiv upplevelse av Svartviks industriminnen.

Läsare av Medlemsbladet vet att vi haft andra arrangemang i sommar också. Ett par exempel: En cykeltur i 30 gradig värme, med några modiga deltagare som var nyfikna på historien längs den gamla riks-

vägen mellan Fläsian och Svartvik. Även en spännande sågverksvandring i Karl Östmans fotspår ute på Alnön var en upplevelse som jag kommer att minnas. Som Njurundajänta tog det sjutton långa år att inse att det fanns en plats som hette Alnö, och att den bär på så mycket spännande historia, det lär jag mig fortfarande hela tiden.

Om höstens spännande lokalhistoriska program läser ni på annan plats i bladet. Som sagt så behöver man inte sitta och vänta särskilt länge för att hitta en orsak att ta sig till Svartviks industriminnen igen.

Ulrika Stenbäck Lönnquist
Ordförande i Föreningen Svartviksdagarna

Svartviksdagarnas medlemsblad utges tre gånger per år; januari, maj och september.

Redaktion

Raimo Lundberg, 060-56 19 72
Fredrik Näslund, 060-50 35 80
Kentth Wiklund, 070-682 07 49

Föreningen Svartviksdagarna

Svartviksvägen 22, 862 33 Kvisseleby
060-56 11 55, Orgnr: 889202-7957
Pg: 474 39 16-1

Adressändringar, medlemsfrågor

Kerstin Ringh, Tfn: 060-56 11 55

Hemsida: www.svartviksdagarna.y.se • E-post: info@svartviksdagarna.y.se.

Svens funderingar

Årets Svartviksdagar visade att Svartviks industriminnen förstärker sin ställning som besöksmål. Båtbyggarlinjens inflytande till verkstadsbyggnaden, utställningens flytt till fd handpappers bruket och – inte minst – saneringsprojektets avslutande och färdigställandet av kajområdet är alla betydande utvecklingssteg.

Visserligen är inte allting riktigt färdigt som t ex uppbyggnaden av utställningen på sin nya plats och någon gång i höst lär det beslutas om vilken förvaltning som ska ta över Svartviks kajpark (eller vad nu området ska heta?) efter Stadsbyggnadskontoret. Om det blir Kultur och fritid blir frågan hur området ska integreras med Svartviks industriminnen.

Pengarna har visserligen tagit slut i årets snålt tilltagna budget men vi kan ju se framtiden an med goda förhoppningar. Svartviks industriminnen är en av hörnelarna i berättelsen om Sundsvalls, Norrlands och hela Sveriges moderna utvecklingshistoria.

Detta förstår man t ex hos engelska BBC som i höst kommer att göra inspelningar i Svartvik för sin programserie ”Coast” (eller Kust som den heter i Svensk television). Det blir inte många ställen som kommer med efter den svenska östra kusten. Men vid sin rekognosering fastnade dom definitivt för Sundsvalls sågverks historia och Svartviks industriminnen.

Sven Nordström

Ulrika Hädén guidade i den ännu inte färdigställda utställningen med Modellen som flyttats till Stallet (i f.d. Pappersbrukets lokal) Foto: Fredrik Näslund

Svartviks Herrgård satsar stort

Krögerparet **Gunnar** och **Viola Sjöblom** är nu inne på sitt 13:e år på Svartvik. Från i vår har man satsat på musik varje torsdagskväll och brunch varje söndag. A la'carte helger och kvällar och som tidigare lunchbyffé alla vardagar. I parken har det varit barnlek med ledare medan de vuxna kunnat äta i lugn och ro. Nu har det inte varit så många barn, säger Viola. Kommer ni att slopa barnleken nästa sommar? Oj, det vet vi inte, nu jobbar vi allt vad tyget håller. Det har kommit mer och mer folk till brunchen på söndagar och det mesta har funkant fint.

Den nya uteserveringen är en investering på runt 150 000 och till det kommer bord och parasoller. Satsningen på musik hade man under 11 veckor i sommar och fort-

Herrgården med den nybyggda uteserveringen. Foto: Fredrik Näslund

farande vid brunchen. Sedan saneringsområdet och kajen blev klar har man haft båtburna gäster.

Viola upprepar att man inte utvärderat satsningarna så här långt, men planer finns bl a på vinkvällar i vinter. Efterhand annonserar de vad som komma skall.

"Nya" Svartvikskajen

Svartvikskajen nu färdigställd med träd, gräsplanteringar mm. Tanken med området är att det skall vara en plats för spontan fritidsverksamhet – inte låst med fotbollsplan eller andra fasta arrangemang. Husvagns- och husbilsfolket har snabbt funnit en "underbar plats nära havet". Här kan man tala om Kustväg.

En vanlig syn på kajen under sommaren. Foto: Fredrik Näslund

Svartviksdagarna 20 år!

Svartviksdagarnas program 1995 och 2000

En jämförelse av programmen visar att det 1995 och 2000 fanns en återkommande stomme på 10 likadana programpunkter. Antal föreläsningar var två -95 och sedan en, omfattningen av guidningar var större – kastellplatsen besöktes -95 och invigningsceremonierna var mer omfattande med bl a elevmedverkan. Detta trots att programmet börjar en timme senare bägge dagarna 2000. Man kan säga att arrangemangen har slimmats fram till sekelskiftet. Antalet inslag var i stort sett lika. De båda åren hade 6-7 program som skildes sig mellan åren.

1995 Frälsningsarmén återkom några år, men kåren upphörde med tiden. 2000 Unikt för detta år var veteranfordonen på Svartvik. En almanacka framställdes med bilder från evenemanget. Foto: Kenth Wiklund

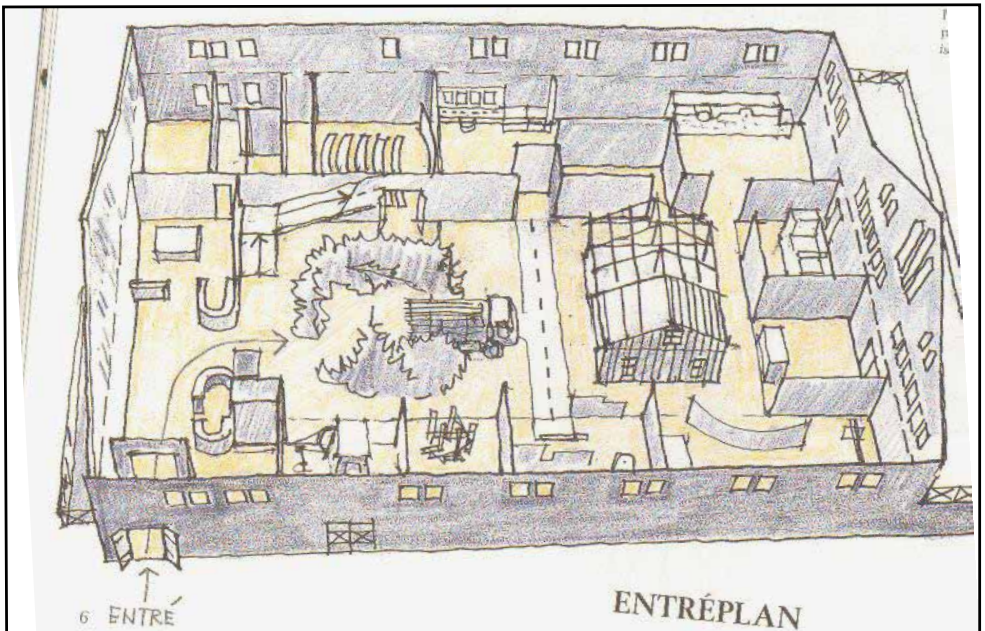
Svartviksområdet

Området har på senare år kallats Svartviks industriminnen. I tal och text märker man att man gärna använder ”-minne”, men tanken har ju varit att det är många minnen att lyfta fram: lastageplatsen, skeppsbyggandet, sågverken med två ångsågar och sedan eldrivet sågverk, hus-tillverkning och sulfitfabriken.

Betydande investeringar har gjorts i projektform av olika omfattning. Några exempel:

tillbyggnad av herrgården, ombyggnad av fd stall samt nybyggnad av kätgelbana

(1993-94), program för hyvleriet (Träteknikens hus), prämen Albertina, restaurering av norra flygeln och ångmaskinhuset (1994-95), engelska parken (1999), utställningslokal i verkstadsbyggnaden och kafé i stallet (2002), röda förrådet (1993/94), vattentornet (1993/94), kunskapsloftet (2004), lekplatsen (2005), köksträdgården (2006), mm. Medel har bl.a. kommit från staten (Ams och Riksantikvarieämbetet), Läns- och landting, kommun, EU och SCA. Det enskilda största projektet slutförs i år – saneringen av Svartvikskajen.

20 ÅR - 20 ÅR - 20 ÅR - 20 ÅR - 20 ÅR - 20 ÅR

Svartviksdagarna upp- och nedgång

Medlemsutvecklingen har varierat. 1991 hade föreningen 15 medlemmar och antalet steg år från år för att 1995 uppgå till 90. Några år följde med måttligt vikande antal medlemmar men 2002 var antalet åter 90 för att 2005 passera 150. Idag har föreningen 165 medlemmar.

Åren omkring 1995 var 12 – 13 föreningar medlemmar och deltog i planering och genomförande. Fortfarande är flera föreningar är idag aktiva under Svartviksdagarna, men sedan "dagarna" funnit sin form är behovet av stormöten inte längre nödvändigt.

I mitten av 1990-talet var en intensiv period då kommun, landsting och SCA tillsammans med föreningen bildade en stiftelse. Det hände mycket på området och i backspejeln kan vi se att medlemsantalet dalade efter 1995 att man 1996 var villrådig om fortsättningen med formerna för Svartviksdagarna. 1997 blev det "bara" en hemvändardag och bl.a. den etablerade käftävlingen gjorde ett uppehåll. 1998 var föreningen åter i gång med aktiviteter som musikkvällar (tredje året i rad), turistinformation och de traditionella Svartviksdagarna. Medlemsantalet ökade sakta men säkert.

Svartviksdagarna framåt och uppåt

Vi får mycket positiv respons från allmänheten. "Det är mycket bra det ni gör." Det finns de som ser vad mer vi skulle kunna göra. "Ni borde göra så och så." Vi kan oftast hålla med, men huvuden, armar och ben räcker inte till. Det finns plats för fler aktiva medlemmar.

Föreningen utvecklas och mest iögonfallande är väl Barnens Dag som från 2008 blivit ett nytt inslag i dagarna. Skolverksamheten med samarbete med Svartviks skola har fördjupats och programverksamhet under höst och vintermånaderna är en kulturverksamhet som "gått hem". Nya och gamla besökare får intressanta ämnen belysta. Sedan 2004 (programkvällar före-

kom redan tidigare) har 36 programkvällar plus flera föreläsningar och guidning under sommaren ordnats.

Svartviks skola på besök i Gillska stugan 2007.
Foto: Fredrik Näslund

En 20-årig tillbakablick

Ulrika Hådén berättade i Medlemsblad nr 1 för i år om Hur det började (med Svartvik och föreningen). Ulrika är fortfarande aktiv i föreningen om än inte som under åren som ordförande.

Blev det som du tänkte 1990/91?

- Målen som sattes upp i Svartviksdagarna under rubriken En historisk utflykt i sågverksamhället stämmer ganska bra med de intentioner som vi och jag hade.

Målen var

att genomföra Svartviksdagarna på ett seriöst och historiskt värdigt sätt – som en utflykt i sågverksamhället.

- att förankra hos allmänheten vikten av Svartviks upprustning och bevarande som

ett industrihistoriskt område

- att hos skoleleverna skapa ett levande intresse för områdets historiska värde.

Visionen var att åstadkomma en historisk utflykt i Svartvik med ångtåg, båt, buss eller häst eller med hjälp av foton, föredrag, utställningar och gamla svartviksbors berättelser.

Jag tycker att målsättningen har infriats på ett bra sätt. Sen har mycket tillkommit, som ringar på vattnet. Vem kunde tänka sig teatern Minns ni flickor (som borde sättas upp igen), modellen, kunskapsloftet, trädgården mm, som har hjälpt oss mycket i försöket att erövra historien.

Har allt blivit som du hoppats på, eller?

Nej, inte helt. Jag tycker inte att vi lyckats med berättandet, det skulle kunna göras fler intervjuer och att ta reda på gamlas berättelser. I början hade vi en berättarhörna där äldre fick tillfälle att berätta.

Inriktningen på barn är påtaglig – med Barnens Dag osv. och det beror på engagemang av nya medlemmar. Men det finns även plats för medlemmar som skulle kunna ta tag i berättandet.

I Karl Östmans fotspår

Samarrangemanget med Karl Östman-sällskapet och Sågverksfolket blev en glad överraskning.

I Tors lokal, Alnö, samlades 49 personer den 8 augusti för att sedan åka till några sågverksplatser.

Vibeke Olsson (t.h) berättade om Östmans författarskap och sågverksliv. Olle Burlin (t.v) (Östman-sällskapet) och bibliotekarien Erica Wikström-Holländer läste texter av Östman på de sedan länge döda sågverken. Foto: Raimo Lundberg

Lars Karlsson (t.h) (Sågverksfolket) visade hur de olika plasterna såg ut då det begav sig. Hans Gillgren (t.v) assisterade. Foto: Raimo Lundberg

Rekordresultat i Kägel

Kägelturneringen blev som vanligt en rafflande historia. Men snart tog lag "2½ män" ledningen och slutet blev ett banrekord på 100 poäng. Laget bestod av Joachim Sandström, Lars-Åke Grubb och Morgan Hedlund.

Bäste herre: Morgan Hedlund 62 poäng, hittills bäst!

Bästa dam: Kerstin Högman 32 poäng

Kägelvinnarna "2½ män". Fr. vänster: Morgan Hedlund, Joachim Sandström och Lars-Åke Grubb. Foto: Kenth Wiklund

Svartviksdagarna i bilder - Kenth Wiklund

Röda Korset fanns med i år

Veteranbilar visades vid herrgårdens södra gavel.

Mats Ling tog hugade på helikopterturer

Alex Åsenlund fick Småstjärnorna att stråla, här är det Ellen Näsland och Nora Vennberg som ska sjunga.

Jocke och Daniel Sandström kränger korv

Ingrid Nylander från Svartviks Scoutkår serverade kolbullar

Svartviksdagarna i bilder - Fredrik Näslund

Tobias Larsson felade inte

Kulturskolans paradorkester ledde Barnens Dags tåget

Sundsvalls modellbåtklubb visade ettrigt snabba farkoster

Mumsmums tävlingen vanns även i år av Eleonora Hedin (i mitten). Detta år utmanades hon av syster Angelica Hedin och William Åsenlund.

Stina Magnusson målade ansikten på löpande band

Utklädningspriset gick till Lars Forsberg

Höstens program

Torsdag 30 sep kl. 19.00

Industrialiseringen av Essvikslandet

Elfon Finnström berättar och visar bilder

Essviks skolhus, vars elever upplevt Essviks industris uppgång och avveckling. Elfon avslutar sin berättelse med en videon av en skidtävling vid herrgården Norra Nyham från 1938.

Lördag 20 nov kl. 11.00 – 15.00

Arkivöppet

Fotosamlingarna i pärmar och datorer. Utställning av kartor, fasad- och planritningar från 1824 av Svartvikens Lastningsplats. Endast utställda en gång tidigare (Svartviksdagarna)

Lördag 27 nov kl. 11.00 – 15.00

Julmarknad - utställare ute på området.

Café Svartvik öppet serverar julgröt, smörgåsar, kaffe & gott kaffebröd

Söndag 28 nov kl. 11.00 - 15.00

Jul i caféet - Servering & hantverk

Nya medlemmar 2010 sedan förra numret

10 Per Nilsson & Elisabeth Sahlin, Kvissleby

11. Birgitta Englund, Sundsvall

Torsdag 21 okt kl. 19.00

Isak Boström

– den motvillige strejkledaren

Kristian Holmgren och Vibeke Olsson

Utän att ha önskat det kom den 28-åriga eldaren Isak Boström, medlem

i Vapelnäs Brödraförening, att bli arbetarnas talesman i Sundsvallsstrejken 1879. Vem var han? Varifrån kom han? Vad hände sedan? Och varför gick frikyrkorörelse och arbetarrörelse skilda vägar efter strejken?

I samarbete med Sundsvalls missionsförsamling.

Lördag-Söndag 4-5 dec kl. 11.00 - 15.00

Jul i caféet - Servering & hantverk

Lördag-Söndag 11-12 dec kl 11.00 - 15.00

Jul i caféet - Servering & hantverk